

Keuhkokuume voi olla keuhkotulehdus – etenkin ammattikielessä

Normaalialue elimistön lämpötilaa tarkoittava sana kuume (febris, fever) esiintyy tautien yhdyssananimissä niin suomessa kuin muissakin kielissä. Kuume on yleinen ensioire, ja ehkä siksi moni tauti on nimetty kuumeeksi ainakin alun perin.

Kuten Pentti Ukkonen toteaa, nimeä saatetaan muuttaa taudin olemuksen selvityksessä. Ebola-viruksen aiheuttama tauti oli englannin kielessä aluksi Ebola fever, mutta myöhemmin siitä tuli Ebola hemorrhagic fever ja lopulta Ebola virus disease – nykyisin suosittu suomenkielinenkin termi on ebolatauti.

Keuhkokuumeella tarkoitetaan yleensä infektion aiheuttamaa keuhkokudoksen tulehdusta. Myös muista syistä, esimerkiksi ruuan tai muun vieraan aineen keuhkoihin hengittämisestä johtuvaa keuhkokudoksen tulehdusta kutsutaan keuhkokuumeeksi.

Lääketieteen kielessä pyrkimys on pois oireeseen perustuvista tautinimistä. Kuume on epäspesifinen oire, jota esiintyy mitä moninaisimmissa yhteyksissä. Toisaalta elimistön lämpötila ei aina nouse, vaikka potilaalla olisi joksikin kuumeeksi kutsuttu tulehdustauti. Siksi kuume – myös etumäärätteellä varustettuna – on taudin nimeksi huono.

Lääketieteen sanastolautakunta on Ukkosen kanssa samaa mieltä siitä, että aika on kypsä muuttamaan keuhkokuume keuhkotulehdukseksi erityisesti silloin, kun keuhkokuume ei ole infektion aiheuttama. Keuhkotulehdus on hyvä suomenkielinen yhdyssana, ja sitä on käytetty keuhkokuumeen rinnalla jo pitkään (1,2). Tosin keuhkotulehduskaan ei ole yksiselitteinen nimi, koska tulehduksella tarkoitetaan yleiskielessä sekä infektiota että inflammaatiota.

Lääketieteen termit -sanakirjan seuraavassa verkkoversiossa (julkaistaan tammikuussa 2018) vaihto keuhkokuumeesta keuhkotulehdukseen näkyy laajalti. Neljän päähakusanan (keuhkokuume, eosinofiilinen keuhkokuume, interstitiaalinen keuhkokuume ja kryptogeeninen organisoitava keuhkokuume) ja 25 alihakusanan sanakirja-artikkelit muutetaan, ja 50 katsotusta ja selitystä muuttuu. Tästä huolimatta keuhkoja koskevien tulehdustautien nimiin jää sekavuutta, koska keuhkojen tulehduksellisia tauteja kutsutaan vaihdellen keuhkokuumeiksi, pneumonioiksi tai pneumoniiteiksi.

Vaikka Lääketieteen sanastolautakunta suosittaakin keuhkokuume-termin sijasta käytettäväksi keuhkotulehdusta, on

muistettava, että keuhkokuume on tämän jälkeenkin ”virallinen” termi. Esimerkiksi suomenkielisessä MeSH:ssä (Medical Subject Headings) keuhkokuume on yläkäsite, ja sana on osana myös monissa asianomaisissa alakäsitteissä (esimerkiksi aspiraatiokeuhkokuume). ICD-10-tautiluokituksessa on runsaasti keuhkokuumeita, ja keuhkotulehdus on mainittu vain kertaalleen. Keuhkokuumeesta sopinee edelleen puhua myös vastaanotolla, kun kyse on kuumeisesta infektiopneumoniasta.

Kuten Ukkonen toteaa, keuhkokuume on vakiintunut kansan kieleen. Siellä kuumeella on useita merkityksiä: kuumeesta puhutaan myös silloin kun kyseessä ei ole tauti (esimerkiksi matkakuume). Keuhkokuume ymmärretään omaksi käsitteekseen, joka luultavasti ei tuo mieleen kuumeoiretta vaan vakavan, jopa kuolemaan johtavan tautikokonaisuuden. Siksi jopa oksymoron ”kuumeeton keuhkokuume” kuulostaa järkeenkäyvältä. ■

VEIJO SAANO, LKT, Lääketieteen termit -sanakirjan päätoimittaja

KIRJALLISUUTTA

1. Koivusalo E. Kuvauksia kuoleman sanastajasta. Mihin ilmajokiset kuulivat 1700-luvulla? Duodecim 1991;108:2039.
2. Mattila MJ. Lääkkeiden haittavaikutukset hengitysteihin. Duodecim 1996;112:1821.